

Christoph Grafe

Twée tuinen, twée huizen

Two Gardens, Two Houses

Modern nature

Dungeness Marsh is an enormous, seemingly infinite plain of white shingle washed by occasional floods, bleached by the unforgiving sunlight of cold winter days. After the undulating sumptuous gardens of Kent the harshness of the marsh induces a state of shock: suddenly the niceties evaporate and what is left is a landscape of prehistoric quality, an unprotected vastness. The nuclear power station whose constant humming competes with the distant roaring of the sea acquires the same arcane character as the small iron huts rusting away along the narrow, and only, road leading towards a lone workers' cafe. The white dome of the power station and the huts turn into displaced objects against the open sky, vestiges of a previous or yet unknown civilisation. This is not so much a hostile environment as one where human existence appears to be unlikely.

Derek Jarman conceived his garden as a private refuge and a perfectly public monument to his own existence as polemical artist and filmmaker. The garden occupies the area surrounding Prospect Cottage, a wooden house built along the road to the power station. For all its simplicity the house, like many of its neighbours in this strangest of landscapes, has a faint echo of the classical: a front door flanked by a sash window on either side relates to the road in a perfectly conventional fashion. The symmetry introduces an axis between the house and the street, as if to establish a rural normality by ignoring the drastically exceptional character of these surroundings.

The black stained house and the white shingle contrast with small outbursts of colour: poppies showing off in reddest reds, sea kale hovering in little heaps scattered over the white plain, cornflowers competing with the hues of the open sky.

The beginnings of the garden coincide with Jarman's learning about the fragility of his own life. It is a project that organises the life of its creator and more than that; it turns into celebration of that life. Jarman writes and publishes minutia of his daily works, the travels to nurseries and garden centres,

Moderne natuur

Dungeness Marsh is een uitgestrekte, schijnbaar eindeloze vlakte van witte kiezelstenen, uitgespoeld door onregelmatige overstromingen, gebleekt door het onverbiddelijke zonlicht van koude winterdagen. Na het glooiende landschap van Kent met zijn weelderige tuinen brengt de hardvochtigheid van de vlakte een schok teweeg: plotseling maken de liefelijkheden plaats voor een onbeschermd vlakte, een welhaast prehistorisch landschap. De kerncentrale, wier constante gebrom wedijvert met het geruis van de golfslag in de verte, heeft hetzelfde duistere karakter als de kleine plaatstalen hutten die wegroesten langs de lange, en enige weg die leidt naar een eenzaam café. De witte koepel van de kerncentrale en de hutten steken scherp af tegen de weidse lucht en worden rudimenten van een vroegere of nog niet ontdekte beschaving. Dit is niet zozeer een vijandige omgeving, als wel een omgeving waar elk menselijk bestaan onwaarschijnlijk lijkt.

Derek Jarman ontwierp zijn tuin als een persoonlijk toevluchtsoord en als een monument voor zijn publieke bestaan als polemisch kunstenaar en cineast. De tuin is gelegen rondom Prospect Cottage, een houten huis langs de weg die naar de kerncentrale leidt. In al zijn eenvoud toont het huis een vleugje classicisme, zoals veel van de huizen die in dit vreemde landschap staan. De voordeur wordt aan beide zijden geflankeerd door een schuifraam, als moest het een landelijke gewoonte uitstralen door zich niets aan te trekken van het extreme karakter van zijn omgeving.

Het zwart geteerde huis en de witte kiezels staan in fel contrast met de kleine kleuruitbarstingen die het huis omringen: papavers pronken in het roodste rood, verstrooide hoopjes zeekool zweven over de witte vlakte, korenbloemen rivaliseren met de blauwschakeringen van de hemel.

Het ontstaan van de tuin valt samen met het moment waarop Jarman zich bewust werd van de kwetsbaarheid van zijn eigen leven. Het project van de tuin structureert het leven van de maker en mondt uit in een hulding aan dat leven. Gedetailleerd beschrijft Jarman zijn dagelijks werk eraan, zijn reizen naar kwekerijen en tuincentra en de kleine vorderingen die hij maakt om de levensvoorwaarden van de planten te verbeteren opdat zij de wind-

the small progresses in creating the conditions for the plants to resist coastal storms and blustery showers. Meanwhile, as the gardener's health deteriorates, the garden acquires the status of a shrine, and is extensively photographed and filmed. The garden remains as the prime physical trace of a fully recorded life.

Jarman refers to his garden as Modern Nature: organic life against all odds, where the plants become emblems of an unbroken will to resist. The plant is an object with physical qualities and a history, but also a creature with a will of its own, growing according to the will of the gardener, but only so far.

The gardener planted his garden around the house. Yet there was (and still is) nothing that would have prevented the curious intruder from walking across this private territory. No walls, no fence, no visible signs of enclosure or exclusion. The garden is permeable, as if to express the impossibility of a safe compound in so hostile a surrounding. Wooden poles and posts adorned with objects found on the beach enhance the openness of the garden. The profusion of symbolic marks provides a more than effective compensation for the absence of conventional boundaries; the garden may be physically accessible, yet it is defined as a territory that is mentally appropriated by the gardener. There is no need for physical enclosure.

Plants and traces of human invention acquire the

vlagen en regenstormen kunnen doorstaan. Terwijl de gezondheid van de tuinier achteruitgaat, krijgt de tuin de status van een monument en wordt uitgebreid gefotografeerd en gefilmd. Van dit volledig geregistreerde leven is de tuin het enige tastbare dat zal overblijven.

Jarman beschrijft zijn tuin als 'moderne natuur': als het overleven van de organische wereld tegen alles in, met de plant als symbool van ongebroken wilskracht en verzet. De plant is een object met fysieke kwaliteiten en een geschiedenis, maar ze is ook een wezen met een eigen wil. De plant lijkt te groeien volgens de ideeën van de tuinier, maar doet dat nooit helemaal.

De tuinier creëerde een tuin rond het huis. Toch weerhoudt niets de nieuwsgierige indringer ervan om over het privé-terrein te wandelen. Er zijn geen muren, er is geen hek, er zijn geen zichtbare tekens van omsluiting of uitsluiting. De tuin is doordringbaar, als om uitdrukking te geven aan de onmogelijkheid om in zo een vijandige omgeving een veilige plek te maken. Houten palen en staken getooid met objecten die op het strand gevonden zijn, geven de symbolische grens aan. De overdaad aan symboliek is een meer dan effectieve compensatie voor de afwezigheid van conventionele grenzen; ondanks het feit dat de tuin fysiek toegankelijk is, wordt zijn begrenzing gedefinieerd door de mentale toe-eigening van de tuinier. Een fysieke begrenzing is daardoor overbodig.

De planten en de sporen van menselijk ingrijpen krijgen eenzelfde betekenis te midden van de verblindende witheid van de kiezels; willekeurig verspreid over de vlakte nemen zij bezit van de plek waar ze staan, als

same status amidst the blinding whiteness of the shingle; scattered around in a seemingly arbitrary fashion they occupy their sites, monuments to him whose will has brought them here. Beyond their own presence they establish the sustained presence of the gardener, like Theophrastus, Plato's friend and the first practising horticulturist, who asked to be buried in his own flowerbed and made his companion look after the flowers sprouting from his corpse. Except, that here we find a notice: Derek Jarman does not live here any more.

Portrait of two Interiors

The surroundings of the garden at Dungeness and the circumstances of its making are extraordinary; the fact that the garden acted first as a lived-in space which reflected and defined the individuality of its owner and creator and subsequently remains as a monument to his creative spirit is not exceptional. Less than a one-hour-drive from Jarman's *Modern Nature*, Vita Sackville-West and Harold Nicolson left a more conventionally Arcadian version of the same theme. Their garden at Sissinghurst occupying the grounds of a derelict manor house is the result of the dedicated, dextrous attention of two highly cultured and privileged individuals.

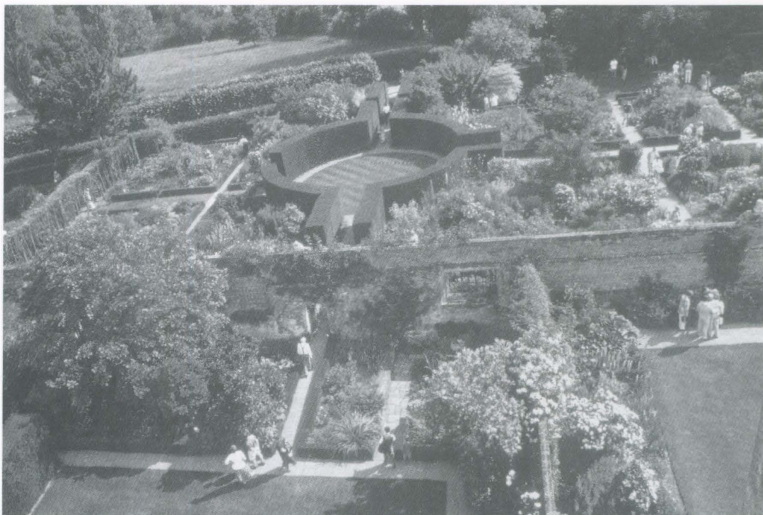
Sissinghurst was intended as a private retreat and homestead from which to lead the eminently public lives of a writer and a politician. It was from a mediæval tower rising from the courtyard that Sackville-

monument voor hem die hen hier geplaatst heeft. Naast hun eigen aanwezigheid bewerkstelligen zij de voortdurende aanwezigheid van de tuinier, zoals Theophrastus, de vriend van Plato en de eerste praktiserende hovenier, die begraven wilde worden in zijn eigen bloembed en zijn metgezel vroeg de bloemen te verzorgen die uit zijn lichaam ontsproten. Doch met een verschil, zoals een klein berichtje aangeeft: Derek Jarman woont hier niet meer.

Portret van twee interieurs

De omgeving van de tuin in Dungeness en de omstandigheden waarin hij gemaakt werd zijn uitzonderlijk te noemen. Dat de tuin eerst functioneerde als een levensruimte die de individualiteit van de maker weerspiegelde, om later tot een monument van zijn creatieve geest te worden, is minder uitzonderlijk. Een klein uur rijden van Jarmans 'moderne natuur', lieten Vita Sackville-West en Harold Nicolson een meer conventionele, Arcadische versie van hetzelfde thema na. Hun tuin in Sissinghurst is gesitueerd op het terrein van een vervallen landgoed. Het is het resultaat van toegewijde, vakkundige aandacht van twee geprivilegieerde en cultureel hoog ontwikkelde individuen.

Sissinghurst was een persoonlijk toevluchtsoord en een buitenhuis van waaruit een schrijver en een politicus een eminent publiek leven leidden. In de middeleeuwse toren op de voormalige binnenplaats schreef Sackville-West haar wekelijkse krantencolumns over tuinieren in de *Observer*. Deze vestigden het publieke

West sent her weekly Observer newspaper columns on gardening which established the public image of this private world and made it part of the Sunday routine of the suburban middle classes.

Indeed, an exclusivity of sorts was the essential idea of this project, which according to Nicolson was conceived as 'a succession of privacies'. Consequently the garden unfolds itself gradually, or rather it remains invisible behind subdivisions. Room after room may be experienced but the knowledge of the garden in its entirety is the privilege of its creators. The uninformed visitor will have to rely on intuition to create an image of the layout of the garden and to construct an abstract plan of walls and hedges.

The experience of the garden is fragmentary, despite a seemingly simple plan of paths and interconnected spaces. Prospects across adjacent meadows appear to offer openness, but they provide no insights into the private chambers. Inside the maze, a Knossos confined by box and yew, there is space for an ongoing experiment in colour and texture. It is through the division between an architectural frame and the ever-changing patterns of planting that the garden acts as a sequence of living quarters. Instead of being complementary to the interior of the house, which in any case offers only rudimentary accommodation, the garden replaces the house and becomes itself interior.

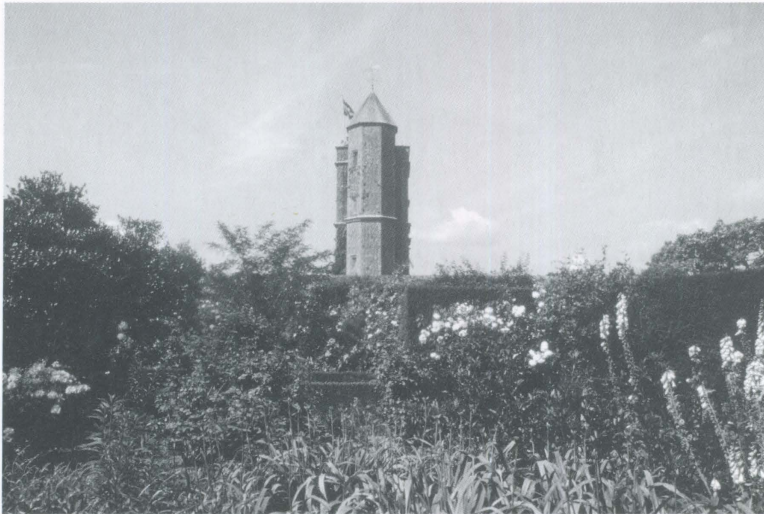
Rather than relying on the characteristics of the

beeld van deze privé-wereld en maakten het tot een onderdeel van de zondagse gewoonten van de suburbane middenklasse.

Het idee van een soort exclusiviteit lag aan de basis van hun project. Nicolson bedacht de tuin als een opeenvolging van privé-ruimtes. Hierdoor ontvouwt de tuin zich geleidelijk en blijft hij als geheel steeds verborgen achter de afscheidingen. Kamer na kamer kan ervaren worden; het kennen van de totaliteit van de tuin is een voorrecht dat slechts aan de makers voorbehouden blijft. De ongeïnformeerde gast zal zichzelf een intuïtieve voorstelling van de tuin moeten maken om een plattegrond van muren en heggen te kunnen construeren.

De beleving van de tuin is fragmentarisch, ondanks het feit dat er een ogenschijnlijk eenvoudig plan van paden en verbindende ruimtes aan ten grondslag ligt. Vergezichten over aangrenzende weilanden geven openheid, maar zij bieden geen blik in de privé-kamers. In de doolhof, een Knossos gevormd met taxushagen, ontstaat er ruimte voor een eindeloos experiment met kleur en textuur. Het onderscheid tussen het architectonische kader en het voortdurende veranderende patroon van de beplanting maakt de tuin tot een opeenvolging van woonruimtes. In plaats van het interieur van het huis, dat overigens slechts elementaire huisvesting biedt, aan te vullen, wordt de tuin zelf een interieur en vervangt het huis.

Zonder terug te vallen op de karakteristieken van het bestaande, maakten de tuiniers hun eigen afgeschermd ordening. Hierin werd het geminiaturiseerde landschap

existing, the gardeners created their own secluded arrangement where the miniaturised landscape of South East England is turned inside out and fully domesticated, freed from pretensions to monumentality.

'Nobody could sit with his family on the parterre of Versailles and read the Sunday papers while sipping China tea.' (Harold Nicolson)

Plants become surface, a vegetal version of wallpaper, William Morris proper. The garden affords moments of pure bliss: there is a bed, or rather a lawn of thyme of which Vita Sackville-West was singularly proud: 'I invented it, so far as I know, as my own idea. I had never seen it anywhere else, nor had I read about it. It was cheap and quick and easy to produce: we just tore to pieces some of the *Thymus serpyllum* already growing in paved paths, and dibbled them in, and within a year the little beds were dense. It really looks pretty for the rest of the year, and as it flowers at the same time as the *Iris sibirica* behind it, with the dark water of the moat beyond it, it makes a separate picture for at least six weeks.' The garden as the ultimate laboratory for the English empiricist.

There is a bleached lime walk, itself a reference to traditional country gardens, a roughly paved path planted with daffodils and snow bells lurking from the fresh green. The most magnificent moment, however, and the one attraction which hundreds of coach loads come to see now Sissinghurst has

van Zuidoost-Engeland binnenstebuiten gekeerd en gedomesticeerd, zonder aanspraak te doen op monumentaliteit.

'Niemand kan met zijn familie op de parterre van Versailles zitten en onderwijl de zondagskrant lezen, nippend aan een kopje China thee.' (Harold Nicolson)

Planten worden een huid, vormen een plantaardig behang, een natuurlijke versie van William Morris' patronen. De tuin verschaft momenten van zuiver genot: er is een bed, of eigenlijk een laan van tijd, waarop Vita Sackville-West buitengewoon trots was: 'Ik heb het bedacht, voorzover ik weet is het mijn eigen idee. Ik had het nooit eerder gezien, noch had ik erover gelezen. Het was goedkoop, snel en makkelijk te maken: we verdeelden wat van de *Thymus serpyllum*, die al tussen de tegels groeiden, in kleine bedjes en verspreidden ze. Binnen een jaar waren de kleine bedden naar elkaar toe gegroeid. Het ziet er erg mooi uit het hele jaar door, en als het bloeit in dezelfde tijd als de *Iris sibirica* die erachter staat, met het donkere water van de gracht daarnaast, dan is het een op zichzelf staand kunstwerk gedurende minstens zes weken.' De tuin als het ultieme laboratorium voor de Engelse empiricus.

Er is een kalkstenen wandelweg, die refereert aan traditionele landschapstuinen, een grof bestraat pad ingeplant met narcissen en sneeuwkllokjes die zich verschuilen in het frisse groen. Het meest indrukwekkende moment is echter de attractie waar bussen vol toeristen op afkomen nu Sissinghurst een toeristische trekpleister is geworden: de Witte Tuin. Geheel omsloten door hoge

become a tourist destination, is the White Garden. Fully enclosed by tall hedges, almond blossom, regaled lilies, gypsophila and mute white roses form a white cloud against the dark green surroundings.

Afterthoughts

The gardens at Dungeness and Sissinghurst each occupy an extreme position: here almost total exclusion, there a radical refusal to establish even the slightest hint of a boundary. Both are very private, and at the same time very public statements: Sissinghurst embodies the powerful combination of arriviste liberalism and laid back conservatism of the English middle classes. It is pretty, controlled and leaves space for overflowing within the rules set out at some earlier stage. This message was instantly and intuitively understood and gave the garden its status of an unofficial monument to Englishness as a set of values. Dungeness rejects these accepted assumptions, and refuses to offer the images associated with it. Yet it retains the pleasure of working with the natural material, and the enchantment of the miracle of colour, form, texture which this modern nature offers so overwhelmingly. Underneath the differences between these two gardens, which reflect the ways in which the gardeners made a physical and mental environment for themselves, both display a desire for place-making using materials with a life of their own: sea kale, apple trees, roses, daffodils.

They are gardens designed for occupation and constant alteration. They change with the inhabitant, who is simultaneously designer, gardener, and user. As the result of continuous projecting, envisaging and reflecting, gardens achieve what is denied to much of contemporary architecture. They evolve gradually and acquire some continuous shape only after some time. Ultimately they remain unfinished projects, surviving merely thanks to dedicated labouring. They can be pictured only as fragments and any photograph will remain the record of a moment.

hagen vormen amandelbloesem, feestelijke lelies, gipskruid en stille witte rozen een witte wolk tegen een donkergroene achtergrond.

Nabeschuwing

De tuinen van Dungeness en Sissinghurst nemen extreme posities in: de ene is een vrijwel volledige omsluiting, de andere weigert op een radicale wijze enige grens vast te stellen. Beide zijn ook extreem persoonlijke, en tegelijkertijd buitengewoon publieke statements. Sissinghurst belichaamt de krachtige combinatie van het gearriveerde liberalisme en het indolente conservatisme van de Engelse middenklasse. Het is mooi, gecontroleerd en laat ruimte over voor het vrij invullen van regels die in een vroeger stadium vastgesteld zijn. Deze boodschap werd ogenblikkelijk aangevoeld en de tuin werd een onofficieel monument van een Engels systeem van normen en waarden ('Englishness'). Dungeness verwerpt deze geaccepteerde waarden en weigert beelden te tonen die hieraan verbonden zijn. Maar het plezier van het werken met natuurlijk materiaal en de betovering van het mirakel van kleur, vorm en textuur blijven op een overweldigende wijze gehandhaafd in deze 'moderne natuur'. Ondanks de verschillen tussen deze twee tuinen, waarin de tuiniers een fysieke en mentale ruimte voor zichzelf creëerden, tonen zij beide een verlangen naar het maken van een plek, gebruikmakend van materialen die een eigen leven bezitten: zeekool, appelbomen, rozen, narcissen.

Deze tuinen zijn ontworpen voor bewoning en constante verandering. Zij veranderen met de bewoner, die tegelijkertijd ontwerper, tuinier en gebruiker is. Door middel van het voortdurend projecteren, voorstellen en reflecteren bereiken de tuinen datgene wat in de huidige architectuur vaak ontkend wordt. Zij ontwikkelen zich geleidelijk en bereiken pas na verloop van tijd een zekere continue vorm. Uiteindelijk blijven ze onvoltooide projecten, die alleen kunnen voortbestaan dankzij toegewijde arbeid. Ze kunnen alleen in fragmenten vastgelegd worden, waarbij elke foto niet meer dan een gedachtenis is aan een kortstondig moment.

Vertaling: Like Bijlsma

Literature

Coats, Peter, *Great Gardens*, Introduction by Harold Nicolson, London, 1963

Derek Jarman's Garden (with photographs by Howard Soley), London, 1995

Don, Monty, 'Up the garden path', *The Observer*, October, 31, 1999

Jarman, Derek, *Modern Nature*, London, 1991

Jarman, Derek, *Chroma, a book of colour - June 1993*, London, 1995

Lord, Tony, *Gardening at Sissinghurst*, New York, 1995

Literatuur

Coats, Peter, *Great Gardens*, met een inleiding door Harold Nicolson, Londen, 1963

Derek Jarman's Garden (met foto's van Howard Soley), Londen, 1995

Don, Monty, 'Up the garden path', *The Observer*, 31 oktober 1999

Jarman, Derek, *Modern Nature*, Londen, 1991

Jarman, Derek, *Chroma, a book of colour - June 1993*, Londen, 1995

Lord, Tony, *Gardening at Sissinghurst*, New York, 1995

Oprijlaan naar Lampens' eigen woonhuis / Entrance path to Lampens' own house

